

Høringssvar, forslag om forbud mot erverv, besittelse og bruk av visse dopingmidler.

Sør-Trøndelag politidistrikt bifaller Helse- og omsorgsdepartementets forslag om å gjøre det straffbart uten lovlig adkomst å erverve, besitte eller bruke dopingmidler, slik disse er definert i forskrift om hva som skal anses som dopingmidler.

Politidistriktets påstand er at nåværende lovlige adgang til erverv, bruk og besittelse av dopingmidler har gitt rom for fremvekst av den typen av organisert, kriminelt dopingnettverk som Sør-Trøndelag politidistrikt har avdekt i forbindelse med pågående etterforskning.

Dette dopingnettverket, som for Sør-Trøndelag politidistrikts del er sentralt knyttet til nettstedet "Anabolic Forums" og lignende omsetningssteder på nett, vil i fremtiden ha et langt svakere inntektsgrunnlag gitt fjerning av lovlig adgang til erverv, bruk og besittelse av dopingmidler. Sentralt i etterforskningen er å se om dette nettverket er en kriminell organisasjon, etter Straffelovens § 60a.

Politiet ser med bekymring på det nåværende omfanget og spredningen av doping spesielt blant unge og utsatte personer, samt blant kriminelle som benytter doping til å senke egen terskel for voldsutøvelse og som gjennom dopingmidlenes effekt forsterker grovheten i den volden som utøves.

Dette høringssvaret tar i stor grad utgangspunkt i Sør-Trøndelag politidistrikts erfaringer, kunnskap og innsikt som har fremkommet gjennom etterforskning som pågår i forbindelse med avdekkingen av nevnte dopingnettverk, internt og eksternt omtalt som "Operasjon Gilde". Høringssvaret peker i hovedtrekk på de rammeforutsetningene politiet ser på som problematiske for fremveksten av et åpent marked for omsetning av dopingmidler på nett, hvor dopingmidler her er definert som midler oppført på dopinglisten. En del av vurderingen vil være om det er hensiktsmessig å kriminalisere erverv, bruk og besittelse opp mot bekjempelsen av denne typen kriminelle nettverk. Man ønsker også i dette svaret å beskrive omfanget av dopingvirksomheten man har fått kunnskap om, samt de skadene og skadevirkningene dette har hatt for de mennesker og virksomheter som på forskjellige måter er rammet.

Registrert utvikling i dopingkriminalitet

Antall beslag og beslaglagt mengde av dopingmidler (anabol-androgene steroider, "AAS" i Kripos' årlige narkotikastatistikk) har ikke vært representativt for det sannsynlige omfanget av doping i politidistriktet de siste årene. For politiet har dette omfanget vært delvis kjent informasjon i flere år, men har vært nedprioritert på grunn av andre store etterforskninger innenfor organisert kriminalitet.

Statistikkgruppe	2009	2010	2011	2012	Totalt
710 DOPINGMIDLER (§ 162B,1.LEDD)	34	22	35	28*	119
712 DOPINGMIDLER (§ 162B,2.LEDD)		1	2		3
713 DOPINGMIDLER, UAKTSOM (§ 162B,3.LEDD)	11	5	2	2*	20
Totalt	45	28	39	30*	142

Antall anmeldelser etter Strl. 162B 1,2,3. ledd, 2009-2012 (*t.o.m. 1 okt 2012). STPD.

Fra 2008 er dopingmidler anført som egen kategori i Kripos' beslagstatistikk, men først ikke ned på politidistriktsnivå før i 2009. Beslaglagt mengde i Sør-Trøndelag pd ventes som følge av etterforskningen i OP Gilde å bli høyt i 2012.

År	Mengde	Ant. beslag
2009	4844	22
2010	803	19
2011	4519	23

Beslaglagt mengde (brukerdoser - tabletter) og antall beslag av AAS 2009-2011. STPD.

Undersøkelser man har foretatt i forbindelse med dette høringssvaret, viser at foreliggende tallmateriale fra Kripos' narkotikastatistikk ikke skiller mellom beslaglagt doping i tablettform og flytende form, og heller ikke etter mengde virkestoff i dopingmiddelet. Det kan synes som om beslag av flytende dopingmidler ikke registreres i statistikken.

Om Operasjon Gilde

Funn som inngår i dette høringssvaret fra Sør-Trøndelag pd er i stor grad erfaringer fra den pågående etterforskningen i OP Gilde. Etterforskningen er ikke ferdig og det er heller ikke truffet noen påtaleavgjørelser i saken. Det som her skrives om OP Gilde må derfor vurderes ut i fra at saken ikke har fått en påtaleavgjørelse.

Med bakgrunn i flere inngående artikler i Dagens Næringsliv høsten 2011, ble politiets oppmerksomhet rettet mot et mulig dopingnettverk med base i Trondheimsområdet. Det ble igangsatt skjult etterforskning som resulterte i en omfattende aksjon i Trondheim med en rekke beslag av dopingmidler, narkotika, regnskap, forbruksgjenstander med mer og pågripelser av flere antatt sentrale personer i et stort produksjons- og distribusjonsnettverk for dopingmidler.

Det har vært flere store etterforskninger av omsetning av doping i Norge tidligere. Etterforskningen i OP Gilde baserer seg således blant annet på opplysninger fra straffesaker fra flere forskjellige politidistrikter. Det som skiller OP Gilde fra andre dopingetterforskninger er det store antallet personer som er pågrepet og siktet, mengden dopingmidler som er beslaglagt og den inngående kunnskapen politiet har fått om organisert salg av dopingmidler på nett.

Omsetning av dopingmidler synes å skje på flere forskjellige måter. I rekrutteringen av nye brukere er nettstedet "Anabolic Forums" sentralt. Nettstedet har i praksis fungert som en omsetningsentral/børs for dopingmidler hvor transaksjoner mellom selger og kjøper har blitt avtalt. Denne omsetningsvirksomheten skal ha skjedd gjennom bruk av tilsynelatende anonyme nettprofiler og kryptert kommunikasjon på e-post. Omsetning av dopingmidler har også funnet sted også utenfor nettstedet, men mange av de første kontaktetableringene mellom selger og kjøper av dopingmidler har skjedd og skjer fortsatt, via lignende nettsteder.

Etterforskning viser at store mengder dopingmidler i flere år trolig har blitt produsert og omsatt av dette og flere lignende dopingnettverk i Norge. Politiet har også grunn til å tro at personer som har hatt tilknytning til dopingnettverket også har bedrevet annen kriminell virksomhet, som narkotikakriminalitet, voldskriminalitet, vinningskriminalitet og økonomisk kriminalitet, herunder hvitvasking av verdier og annen ulovlig forretningsvirksomhet av forskjellig karakter inn i det legale marked innenlands og utenlands.

Modus - Anabolic Forums

Politiet er av den oppfatning at store nettforum, slik Anabolic Forums har fungert, i stor grad baserer sin posisjon i dopingmarkedet på den lovlige adgangen personer har til å erverve, bruke og besitte dopingmidler. Høyesterett har i dom inntatt i Rettstidene 2002, side 1184, fastslått at grensen mellom den straffbare oppbevaring og straffefrie besittelse går på 4000 mg. Erfaringer fra mange saker er at ved salg av "en kur" vil denne nesten alltid inneholde mengde som overstiger 4000 mg, men at disse selges som "lovlige". Nettsteder som Anabolic Forums kan da fremstå som en legal virksomhet så lenge det selges én og én kur.

Anabolic Forums har fungert som en omsetningsentral for store mengder doping til flere tusen brukere, samtidig som sentrale personer i dopingnettverket har brukt forumet som en arena for en urovekkende ufarliggjøring av doping og spredning av feilinformasjon om konsekvensene ved bruk av doping i generell og individuell kommunikasjon med brukerne. Forumets legale "fremtoning" må sees i sammenheng med de omsatte dopingproduktenes legale/"medisinske" innpakning, varemerke og benevning. Dette beskrives nærmere senere i dette høringssvaret.

Nettstedet hadde pr. februar 2012 2280 registrerte medlemmer, forut for politiets aksjon mot antatt sentrale personer i nettverket som driftet nettstedet. Antallet registrerte brukere på dette nettstedet må anses som en liten del av det totale antallet dopingbrukere i Norge. Nettstedet er pr. dags dato beslaglagt av politiet. Medlemskap på nettstedet krevde bruk av kryptert mail i kommunikasjon mellom selgere og kjøpere og samt medlemskap godkjent av administrator. Dopingnettverket bak nettstedet utviklet over tid et komplekst logistikksystem for omsetning av dopingmidler for å skape tilstrekkelig avstand mellom kjøpere og selgere, i tillegg til å holde identitetene deres skjult. Politiet antar at denne salgsmodellen har potensiale til å generere store illegale verdier for bakmenn i dopingvirksomheten.

Produksjon av dopingmidler

Politiets etterforskning har avdekt at deler av dopingbeslagene er produsert i Norge, av råvarer importert i hovedsak fra land som Kina, Thailand, Øst-Europa, Hellas og Iran. Innførsel skjer ofte via mellommenn i land som Sverige, Danmark og Storbritannia. Av de ferdigproduserte dopingmidler stammer disse fra blant annet land som Tyrkia, Pakistan, Iran og Polen. Politiet erfarer at det er stor forskjell i lovgivningen fra land til land når det gjelder straffbarheten av befatning med dopingmidler. Importørene har satt seg inn dette, og bruker kanaler gjennom land som ikke ser alvorlig på befatning med dopingmidler.

Prisene på råstoff som benyttes til produksjon av dopingmidler er sammenlignet med råstoff som benyttes til produksjon av annen narkotika svært lave. Fortjenesten på norske, egenproduserte dopingmidler er følgelig svært høy. Opplysninger fra etterforskningen viser at kostnaden på 1 kg importert råstoff varierer fra 5 000 til 30 000 NOK og prisen dopingmidler produsert på 1 kg råstoff vil etter markedspris ligge på fra 400 000 NOK (en gros) og opp til 1 000 000 NOK.

Etterforskningen i OP Gilde har også avdekt at det flere steder i landet har eksistert illegale dopingfabrikker som dopingnettverket har driftet selv eller kjøpt dopingmidler fra. Flytende dopingmidler er lett å produsere, og kan produseres i primitive laboratorium. I en sak i Norge ble det produsert flytende dopingmidler i et laboratorium i en bil. Tabletter krever en såkalt pillepresse. Etterforskningen i flere saker viser at det er flere pillepresser i Norge. En

pillepresse kan produsere store mengder tabletter – i saker har det vært nevnt opp til 6 000 tabletter i timen. I samband med dette ser man også at produksjon av dopingmidler foregår i primitive omgivelser og det er en betydelig fare for forurensing i dopingmidlene fra ytre miljø i produksjonslokalene. Tilsetningsstoff til flytende dopingmidler og bindemiddel til tabletter oppbevares heller ikke i rene omgivelser. Dette medfører i seg selv en stor helserisiko for brukeren.

Sammenlignet med andre narkotiske stoffer anses dopingmidler som enkelt å produsere. Oppskrifter og beskrivelser av hvordan man går frem, er tilgjengelig på Internett på nettsteder som for eksempel Anabolic Forums.

De beslaglagte dopingmidlene i flere forskjellige saker i Norge fremstår i innpakning, benevning og utseende som lovlig fremstilte legemidler. Eksempelvis påføres innpakningen varemerkenavn som gir inntrykk av dette. Varemerke til reelle legemiddelprodusenter brukes noen ganger. Dette gir inntrykk til brukerne om en profesjonell fremstilling. Da får heller ikke brukerne noen advarsler om at dopingmidlet er fremstilt som ovenfor beskrevet.

Beslag av dopingmidler

Politiet og Tollvesenet har ved flere anledninger tatt store beslag av dopingmidler, men erfaringer fra straffesaker viser at man beslaglegger bare kun en del av det som reelt omsettes.

Åpne kilder, som artikkel fra 03.10.11 i Dagens Næringsliv, anslår at dopingomsetningen i Norge årlig ligger på 3 milliarder NOK, med et estimat på 150 000 brukere med et årlig forbruk hver på 20 000 NOK.

Det er umulig å fastslå hvor stort markedet er, men enkeltstående beslag viser at det er et betydelig marked for dopingmidler i Norge og Norden.

Ved stans av en polskregistrert trailer i oktober 2011 i Karlskrona, Sverige, ble det i ett beslag funnet 31 700 stk tabletter med anabole steroider og 8 459 stk hetteglass og knekkampuller med testosteron. Traileren var på vei og var lastet med gods som skulle til Oslo.

Opplyste priser på Anabolic Forums varierer fra 12 til 75 NOK pr tablett med anabole steroider. Et hetteglass (10 ml) med testosteron kan variere fra 700 til 2 600 NOK pr stk. Knekkampuller (1-2 ml) med testosteron kan varierer fra 90 til 140 NOK.

Et annet beslag gjennomført i Norge avdekte et lager med ferdigproduserte dopingmidler inneholdende nærmere 3 kg virkestoff totalt. Dette lageret hadde fungert over lengre tid og trolig rommet større mengder dopingmidler enn beslaglagt.

Etterforskning i OP Gilde har også avdekt underselgere som har kjøpt ferdigproduserte dopingmidler for opp mot 1 000 000 NOK i enkelttransaksjoner, med en antatt videresalgverdi fire-fem ganger denne verdien.

Det har fremkommet i flere saker i OP Gilde at personer som gir råd om bruk av dopingmidler også anbefaler at narkotika brukes parallelt med dopingmidler. Dette gjelder spesielt GHB.

Selv om det er beslaglagt mindre mengder narkotika i samband med etterforskningen av OP Gilde, så har man underveis sett indikasjoner på at de nyetablerte kommunikasjonskanalene i

Anabolic Forums også er blitt benyttet til mindre mengder kjøp og salg av narkotika. Politiet vil stå overfor betydelige utfordringer i avdekking av narkotikahandel i fremtiden dersom denne trer inn i lignende modus på nett som avdekt i denne saken.

Skader på individer

Gjennom etterforskningen i OP Gilde har man avdekt en rå og kynisk tilsløring av de fysiske og psykiske konsekvensene dopingbruk har. Bakmenn, selgere og sentrale personer knyttet til Anabolic Forums har gjennom markedsføring på nettstedet, i kommunikasjon med kjøpere og i den fysiske forpakningen av dopingproduktene fremstilt doping som ufarlig med få eller svake bivirkninger, og at selgere og brukere til stadig henviser til ”forskning” og ”studier” osv. som ”bekrefter” de feilaktige påstandene. I etterforskningen av flere saker har det fremkommet at bakmenn i stor grad har vært fullt klar over det potensielle skadeomfanget ved dopingbruk.

Politiet erfarer at flere av brukere rekrutteres til bruk av doping påvirket til å tro at det er ufarlig og harmløst. Argumentet om at ”det er lovlig” erfarer politiet blir benyttet for å rettferdiggjøre dopingbruk.

Som følge av de etiske og moralske implikasjonene ved medisinsk forskning på konsekvensene av dopingbruk, finnes det ikke til politiets kjennskap bred forskning som viser konsekvensene av faktisk benyttede brukerdoser, selv om det finnes flere studier som dokumenterer en sammenheng mellom doping og dopingrelaterte skader.

Gjennom etterforskningen har politiet fått mye informasjon og kunnskap om fysiske og psykososiale konsekvenser for den enkelte bruker. I en rekke avhør forteller brukere om vidtrekkende fysiske og psykiske livsvarige skader de har fått som følge av dopingbruk. Mange beskriver en dyp avhengighet av dopingmidler.

Brukere forteller blant annet om hjertesvikt og hjerteproblemer, forhøyet blodtrykk, muskellidelser, leddsmerter, hodepine, Compartment syndrom, impotens, gynekomasti, ”aromatisering” og ulike hormonforstyrrelser, akne, håravfall og psykiske problemer som depresjoner, angst, irritabilitet, mental ustabilitet og forhøyet aggresjonsnivå. Flere av de avhørte dopingbrukerne sier rett ut at de er sykkelig avhengige og opptatt av kropp, utseende, kosthold, kosttilskudd og bruk av dopingmidler og at dette kan beskrives som en ”motsatt form for Anorexia”, noe én betegnende beskriver som ”ortoreksi”. Politiet erfarer at det store fokuset på kroppspress og utseende i samfunnet som beskrevet tidligere, inntar sykelige proporsjoner i dopingmiljøene, men at dopingskader og avhengighet også finnes hyppig i den store massen av brukere utenfor den de tunge brukermiljøene.

Dopingbrukere beskriver også et paradoks ved at eksisterende ”forskningslitteratur”, ”råd”, ”veiledere” og hele den kvasivitenskapelige kunnskapen doping ”pakkes inn i”, leder de til bruk av ytterligere flere dopingmidler og medisiner for å kompensere for bivirkningene fra dopingmidlet man i utgangspunktet begynte med, og/eller fordi brukerne kombinerer ulike dopingmidler med komplementære egenskaper. Eksempelvis tar man Viagra eller Cialis for å kompensere for bivirkningene av Deca Durabolin (impotens), ECA-stack eller Clenbuterol for å slanke seg på slutten av en ”bolekur” med steroider, eller aspirin for å dempe store stølhets-/stivhetssmerter som følge av (overbelastende) hard trening.

Flere av brukerne som er avhørt har reflektert over at et totalforbud mot erverv, bruk og besittelse kanskje kunne ha forhindre de selv fra å komme inn i dopingavhengighet.

Kjøpere og forbrukere av dopingmidler

Politiet registrerer at det har blitt et betydelig fokus på utseende og kropp i media og underholdningsbransjen de senere årene, og at dette fokuset ikke ser ut til å avta. Trening, kropp og kosthold er for store deler av befolkningen viktigere enn noen gang. Fokus på helse og sunnhet er også sentrale linjer i dagens arbeidsliv og andre offentlige etater. Utvilsomt har dyrkingen av disse idealene store positive effekter for samfunnet i form av reduserte helseutgifter, økt livskvalitet og lengre levealder, men politiet registrerer også at disse idealene medfører at enkelte personer og grupper utvikler et sykkelig og usunt forhold til de samme målene og lar seg lede til, eller velger helseskadelige snarveier til disse ved bruk av doping.

Politiet ser derfor med stor bekymring på sammensetningen av kjøpere av doping som er fremkommet gjennom etterforskningen. På bakgrunn av det bilde politiet i Sør-Trøndelag sitter med, må doping anses som utbredt i Norge, på tvers av alle samfunnslag, roller og funksjoner i samfunnet.

Det er likevel ikke til å unngå at innslaget av dopingbruk er langt høyere blant menn i bodybuilding- og fitnessmiljøer enn i resten av befolkningen, men at utviklingen på området, slik vi velger å tolke det, går i retning av en alminneliggjøring av doping i deler av befolkningen. Politiet anser unge menn/gutter som særskilt sårbare overfor kroppspress og fokus på utseende. Etterforskningen viser at party/utelivsmiljøene også fremstår som en arena for brukerrekuttering, hvor kropp, utseende og image har stor betydning for ens status og posisjon, og hvor doping anses som en akseptert metode for å oppnå dette.

Like fullt er mange innenfor de nevnte grupper og miljøer en del av samfunnet og dets arbeidsliv. Blant kjøpere og brukere av doping har politiet til nå funnet eksempelvis yrker/roller som;

- Personlig trener/helsestudioansatt
- Lærer
- Lege
- Fængselsbetjent
- Direktør i stort selskap
- Hotelldirektør
- Barnevernsarbeider
- Dørvakt
- Selvstendig næringsdrivende
- Politi
- Offshorearbeider

Den typiske sluttbrukeren fremstår for politiet som en person som bruker sine lovlige anskaffede midler til å erverve doping. Man ser at mange av ”storbrukerne” finansierer bruken ved videresalg av dopingmidler. I motsetning til narkotikabruk finansierer sluttbrukeren vanligvis ikke sitt forbruk ved hjelp av annen kriminalitet.

Den gjennomsnittlige dopingbrukeren fremstår for politiet som en trenings/kostholdsinteressert person som ønsker et mer muskuløst utseende av ulike årsaker, og som har hatt lovlig adgang og tilgang til kjøp gjennom nettsteder som Anabolic Forums.

I samfunnsdebatten er doping slik man velger å tolke det, knyttet tett opp mot toppidrett og heltidsutøvere, men politiet ser av det hittil fremkomne etterforskningsmaterialet i denne etterforskningen at det til nå er få eller ingen personer med knytninger til andre slike idrettsmiljø utover bodybuilding/fitnessmiljøene. Dette betyr ikke at man kan utelukke at doping finner sted i andre idrettsmiljøer. Politiet savner på grunnlag av dette en bredere samfunnsdebatt omkring ”vanlige” sluttbrukere sin bruk av dopingmidler. Mangel av en slik debatt kan komme av et fravær av en kriminalisering av erverv, bruk og besittelse av dopingmidler.

Kriminalisering kan etter Sør-Trøndelag politidistrikts oppfatning bidra til å bygge de grunnleggende holdningene mot bruk av dopingmidler i samfunnet.

Politiet i Sør-Trøndelag vet også at doping er blitt benyttet i utstrakt grad blant kjente voldskriminelle personer i politidistriktet for å skaffe seg fysiske og mentale fordeler i utøving av ulike kriminelle handlinger, eksempelvis trussel-, ran- og torpedovirksomhet. Disse personene har også tette bånd til eksisterende organiserte kriminelle miljø. Man vet med stor sikkerhet at enkelte personer innen disse miljøene betrakter doping som et legitimt verktøy for å øke muskelmasse og slagkraft, noe som igjen beskrives som en følelse av fysisk og psykisk overmakt, usårbarhet og ”mental nummenhet” man tar med seg inn sin kriminelle virksomhet og i konfliktsituasjoner. Man har i flere år hatt erfaring med voldskriminelle som i avhør erkjenner omfattende dopingbruk og som forteller om store problemer med å kontrollere og begrense sitt eget sinne, egen aggresjon og maktbruk, i tillegg til å ha dype mentale og psykiske problemer utover dette. Anmeldte saker som disse personene inngår i, er ofte svært grove og bærer preg av en uforholdsmessig bruk av styrke og vold, ofte med omfattende skadeomfang. Voldssituasjoner disse inngår i kan også bære preg av stor tilfeldighet med tanke på tid, sted og hvem som blir ofre.

Skader på samfunn, økonomi og næringsliv

Politiet erfarer at sannsynligheten for skade på brukerne av dopingmidler er høy. Med skadelig dopingbruk hos mange brukere utløses store kostnader for samfunnet i form av helseutgifter, trygdeutgifter og andre oppfølgingstiltak for skader nevnt ovenfor.

Flere saker viser at doping brukes bevisst av kriminelle for å sette seg i stand mentalt og fysisk til å gjennomføre grove kriminelle handlinger. Flere av disse handlingene har påført samfunnet stor skade.

Dopingkriminalitet gir stort økonomisk utbytte, noe som medfører at denne formen for kriminalitet er attraktiv for organiserte kriminelle miljøer. På grunn av dette skapes det en risiko for at organiserte kriminelle miljøer får en enkel tilgang til penger og med det øker kapasitet og evne til å opptre samfunnsskadelig.

Erfaring fra straffesaker viser også at tilsynelatende lovlig forretningsvirksomhet kan benytte seg av muligheten til stor fortjeneste på dopingkriminalitet. Dette utløser igjen annen økonomisk kriminalitet i form av bruk av svart arbeid, hvitvasking, skatteunndragelser mv. Det vil være svært samfunnsskadelig om tilsynelatende lovlig forretningsvirksomhet benytter seg av penger fra dopingsalg til å få et konkurransefortrinn i et ellers velfungerende marked. Et eksempel på dette er at gevinsten fra dopingsalg benyttes til å betale for svart arbeid.